

Vad användaren kan förvänta sig av akademiens arkiv

ANDERS PERLINGE

ENKELT UTTRYCKT: EN HEL DEL! En snart tvåhundraårig institution som Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien i Stockholm har, i likhet med de flesta andra gamla institutioner, genom åren naturligtvis givit upphov till arkiv av skilda slag som blivit bevarade. Den intresserade allmänheten och till och med de akademiska forskarna kanske inte alltid har klart för sig vad som kan finnas i sådana arkiv, om de ens kommer på tanken att söka efter dem. I våra dagar när digitalisering och internet förväntas lösa flertalet forskningsuppgifter – det må vara fråga om historien om lokalsamhällen, regioner, miljöer, naturresurser, släkter, utbildningar, teknik eller näringar – finns det en risk för att många av de forskare eller användare som skulle ha glädje och nytta av arkiven istället nöjer sig med tillgång till den information i form av text eller bild som omedelbart kan påträffas i form av avbildningar på internet. Men det urval som det kan bli frågan om på internet kommer aldrig att kunna ersätta arkivens innehåll, och inte heller kan internet göra arkiven helt begripliga eftersom bedömningen av deras inre sammanhang och källvärde blir svårare. Forskaren måste själv ta det ansvaret, att skapa sig en rimlig uppfattning av de arkiv vars information utnyttjas i ett nytt sammanhang.

Men för dem som tar ytterligare ett steg och faktiskt tar sig tid ett ögonblick att besöka arkiven väntar en fantastisk värld, full av oväntade upptäckter. För att underlätta för dessa forskare att veta var de bör söka information i de ämnen som för tillfället intresserar dem finns nu denna detaljerade

”uppslagsbok” över landshövdingeberättelser, läromedel, tävlingsskrifter, reseberättelser och andra skrifter jämte det plansch- och kartmaterial som finns i Kungl. Skogs- och Lantbruksakademiens arkiv. Arkivet inrymmer sådana typer av spår av det förgångna som ofta är relevanta för alla slag av forskare. Den nu föreliggande beskrivningen kompletterar på sitt sätt en tidigare utgiven översikt, *För stundande skördar. Kungl. Skogs- och Lantbruksakademiens arkiv 1813–1989. En presentation med förslag till forskning*. Den finns även på akademiens webbsidor och kommer att kompletteras med arkivets nytillskott.

När det gäller frågor om samspelet mellan människor i det förflutna och deras omgivning, dvs. det *topografiska* eller *ekologiska* om man så vill, är akademiens arkiv särskilt viktigt att känna till. Det är i sig inget märkvärdigt omfattande arkiv, men dess tillkomsthistoria, geografiska representationer och innehållsliga kvalitéer ökar möjligheterna för många att finna åtminstone någonting som kan tillföra pågående forskningsområden en del nyheter.

De areella näringarna har ett speciellt förhållande till historien eftersom vi, när vi rör oss på landsbygden, så att säga står mitt uppe i den och kan ana spåren av den tidigare användningen av landskapet. Därmed är det heller ingen främmande tanke att var och en som idag utbildar sig vid Sveriges lantbruksuniversitet, eller andra yrkesutbildningar på fältet, kan ha nytta av innehållet i detta arkiv på ett eller annat sätt någon gång under sin studietid eller karriär.

Den topografiska grundförankringen hos

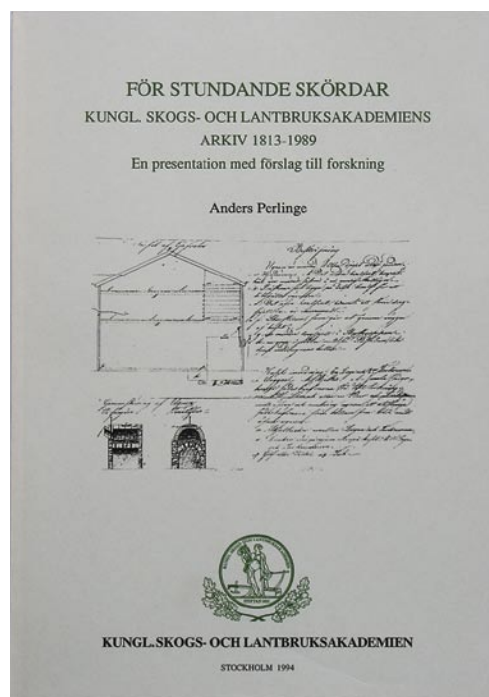
materialet gör också att innehållet borde intressera företrädare för hembygdsföreningar och motsvarande, kanske för att i den lokalhistoriska litteraturen utge manuskript för första gången och därmed göra dem mer tillgängliga. Inte minst gäller det de tidiga landshövdingeberättelserna, som för perioden avseende tiden före 1817 (tryckta 1823) inte är publicerade och sporadiskt förekommer som handskrifter från olika landsändar i akademiens arkiv [Ä.a. serie E IV a]. De många inslagen av teknik och teknikfrågor inbjuder också teknikhistorikerna, vare sig de intresserar sig för agrartechniken i sig, eller väljer att se denna som en viktig förutsättning för de inhemska mekaniska verkstäderna genom den marknad som skapades.

Under en betydande del av verksamhetsåren under 1800-talet utgjorde akademien i själva verket en central instans – mer än 75 år före tillkomsten av lantbruksstyrelsen och utnämningen av landets första renodlade jordbruksminister – för alla de olika slag av frågor som berörde de areella näringarna: jord- och skogsbruket, trädgårdsodlingen, djurhållningen och fisket. Med bistånd av kungliga initiativ och välviljor sökte de ledande vetenskapliga personligheterna inom akademiens hank och stör bidra till att vidga insynen och överblicken när det gällde de svenska näringarna och deras framtida utveckling, som var så betydelsefull för landets välbefinnande. Sätten att gå tillväga var flera, men av störst betydelse som inte sällan var de mellanmänniska nätverken. I landets alla regioner skulle hushållningssällskap etableras och därmed förväntades rikets

alla naturresurser och duktiga enskilda individers idéer och initiativ kunna lyftas upp och betraktas ur ett självständigt och oberoende perspektiv. Arkivet blev det yttersta resultatet av dessa strävanden, och här samlades genom åren systematiskt information från rikets alla delar.

Nästan oavsett vilken historisk forskningsuppgift man gjort till sin egen går det nästan alltid att finna en topografisk aspekt hos eller en mänsklig koppling till denna. Med de sökinstrument akademien under flera års tid byggt upp genom arkivförteckningar, utgivna publikationer i olika serier och handböcker av det här föreliggande slaget, minskar ansträngningen radikalt för forskaren att upptäcka och nå denna samlade kunskapsbas. Genom den uppenbara tonvikt akademiens arkiv kan sägas ha på topografin – åtminstone vad gäller 1800-talet – är det mycket naturligt att dessa ingångar nu presenteras med en större förstoringsgrad och med forskarsamhället i stort som målgrupp.

Anders Perlinge ger i arkivhandledningen För stundande skördar (1994) en ingående bild av Kungl. Skogs- och Lantbruksakademiens arkiv 1813–1989. I ett berättande första kapitel ges en lång rad exempel på arkivets användningsområden ur olika aspekter, t.ex. Sockenbeskrivningar och reseberättelser, Lantbrukets byggnader, Växtnäringsforskningen samt Hushållningssällskapen. Det andra kapitlet utgör en vägledning för sökning i arkivet medan det tredje består av arkivöversikter över de olika delarkiven.

Därmed inte sagt att detta är det enda som akademiens arkiv kan erbjuda. Historien slutade inte på 1800-talet, inte heller exempelvis 1989 för den delen. Akademiens arbete fortlöper på flera fronter som det alltid har gjort, och det gäller även samlartanken i arkivet. En kanske i några avseenden litet märklig blandning utgör det "trä" av arkivserier som även söker sig framåt och närmar sig vår samtid, och som kommit till akademiens arkiv på olika sätt utan att vara resultatet av akademiens egen verksamhet. I de areella näringarnas modernare historia är det särskilt ett område som tilldrar sig uppmärksamheten och det är *lantbruksmekaniseringen i Sverige med vissa internationella utblickar*.

Denna "gren" av arkivets brokiga men välmående kunskapsträd, bestående av såväl bild- som textmaterial, har en del rötter i det som utgör arkivets äldre del [Ä.a.] från perioden 1813–1989. I arkivets senare del [N.a.], tiden från 1990, återfinns av naturliga skäl än mer av denna sida av historien.* Genom enskildas gåvor till akademien och genom akademiens egna förvärv har arkivet tillförts värdefulla samlingar av det mest skiftande slag. Här kommenteras därför huvudsakligen de delar av akademiens arkivbestånd som *inte* behandlas i den föreliggande "uppslagsboken", och som för övrigt givetvis kan avse tider före 1990 även om materialet inte inkommit till akademien innan dess. En del särskilt betydelsefulla, och ännu inte tillräckligt väl utnyttjade arkivserier i akademiens äldre arkiv behöver dock, slutligen, något beröras.

Ett inte alls obetydligt inslag i allt detta, och som därför först av allt bör nämnas, är de relativt omfattande *bildsamlingar* som numera finns här och som bidrar till att avspegla lantbruksmekaniseringen under merparten av 1900-talet. Det gäller påbyggnader av äldre samlingar, som t.ex. en av akademiens viktigare donatorer A.W. Bergsten och dennes material rörande egendomen Enaforsholm i Jämtland från 1900-talets början [Ä.a. serie F VI c; N.a. serie Ö 2]. Men det gäller även

senare förvärv som Jordbrukstekniska Föreningens fotografier [N.a. serie Ö 10]. Föreningen bildades 1927 och bildsamlingen omfattar tiden fram till 1945. Denna väldokumenterade samling består av mer än 2 000 bilder som syftar till att dokumentera de försök med redskap, maskiner och metoder som utgjorde stommen i föreningens verksamhet. Från 1920-talet finns här t.ex. nya metoder för hö- och sädesbärgning inklusive skördetröskorna, och från 1930-talet de nya ensileringsmekanikerna för vallfoder (AIV-metoden). Andra viktigare projekt var utvecklingen av lantbruksvagnar och redskap för rotfrukts- och potatisodling jämte elektrifieringen med inomgårdsmekanisering och maskinmjölkning.

Jordbrukstekniska Föreningens föregångare var Svenska Motokulturföreningen, vars arkiv ingår i akademiens samlingar [N.a. serie Ö 9]. Denna bildades 1909 och verkade fram till 1927 och samlade både enskilda och företag i branschen med intresse för lantbrukets motorisering och elektrifiering. Här behandlades alla centrala frågor av betydelse för de arbeten som utfördes inom svensk jordbruksmekanisering. Föreningen skriftserie speglar många av tidens aktualiteter såsom elektrisk motorplöjning, fräsmaskiner, sulfitsprit som motorbränsle, landsbygdens eldistribution eller transportmekanisering. Möjligen finns samtliga i landet under 1920-talet i drift tagna traktorer och motorplogar registrerade i dessa handlingar. Till skillnad från sin efterträdare, Jordbrukstekniska Föreningen, saknar Svenska Motokulturföreningen bildmaterial, men verksamheten är ändå mycket väl dokumenterad i text genom styrelseprotokoll, korrespondens och utförliga undersökningsrapporter.

Nils Berglunds fotografier [N.a. serie Ö 11] består av omkring 1 000 bilder som speglar den amerikanska mekaniseringen vid samma tid, särskilt skördetröskning. Det finns även bilder från amerikanska fabriker för tillverkning av jordbruksmaskiner. En annan samling som delvis omfattar dokumentation av förhållanden på utrikes orter (Argentina) är

Ett av många fotografier ur Nils Berglunds arkiv. Bilden är tagen i augusti 1922 under Berglunds studietid i USA och föreställer dikesgrävningsmaskinen "Buckeye", senare populär även i Sverige, i aktion under en utställning i Des Moines.

Fritz A. Nilssons arkiv [N.a. serie Ö 13]. Nilsson var ingenjör och verksam som konstruktör av motorer, traktorer och motorplogar vid olika större svenska företag – Bofors, Bolinders Mekaniska Verkstad och Jönköpings Mekaniska Verkstad – från 1910- till 1940-talet. Bland hans mer kuriösa uppfinningar finns den s.k. Itus-traktorn, försedd med ben i stället för med drivhjul. Arkivet består till stora delar av projekthandlingar med rent teknisk dokumentation.

Dokumentationen av svenska erfarenheter inom de areella näringarna fortsätter med Sven Alweruds maskinfotografier från Arvikaverken, Kullbergs och Thermænius från perioden 1920–55 [Ä.a. serie Ö XVI] och med Statens Maskinprovningars fotografier från 1940- och 1950-talen [N.a. serie Ö 12]. Bilderna, som saknar förteckning, visar bl.a. traktorer, betskördemaskiner, självbindare, skördetröskor och gummihjulsvagnar.

Skogs- och lantbruksmaskiner från 1960- till 1980-talet förekommer som objekt även i en annan samling fotografier som tidigare publicerats i tidskrifterna *Teknik i jord och skog* respektive *Traktorjournalen* [N.a. serie Ö 14]. I maskinkonsulentens vid Stockholms Läns Hushållningssällskap fotografier av maskiner [N.a. serie Ö 17] finns även en svit diafilm som illustrerar maskinutvecklingen mellan 1950 och 1990. Flera av diabildserierna har tillhörande texthäften. Ett specifikt underlag till maskinernas historia, som även det innefattar visst bildmaterial, är Harald A:son Mobergs arbetsmaterial för sin stora bok *Jordbruksmekanisering i Sverige under tre sekler* [Ä.a. serie F XII e].

En större fotosamling finns också i Arne Hanssons arkiv [N.a. serie Ö 15]. Hansson var 1930–45 anställd i agenturfirman Herbert Lickfett i Stockholm som representerade tyska IG Farben och Norsk Hydro i Sverige.

Efter kriget och fram till 1967 verkade han i Gödsel- och Kalkindustriernas Samarbetsdelegation (GKS) som hade sitt fokus naturligt inställt på maskiner av typen handelsgödsel- och kalkspridare, men det förekommer även maskiner för jordbearbetning och spannmålsskörd. Merparten är stillbilder, men här finns också en hel del rörligt bildmaterial. Samlingen hänger samman med Stiftelsen Svensk Växtnäringsforskning, vars synnerligen innehållsrika dokumentarkiv också finns hos akademien och bär en lätt prägel av Arne Hanssons perfekta ordningssinne.

En annan samling som berör lantbruksmekaniseringen i Sverige, dock utan några bilder, är ingenjören Carl Gustaf Nisbeths handlingar angående tillverkning av lantbruksredskap och -maskiner [Ä.a. serie F XII c]. Denne hade i uppdrag av akademien att samla in uppgifter från svenska tillverkare och importörer rörande tillverkning och försäljning. Materialet, som härrör från cirka 400 tillverkande företag, omfattar tiden 1872–96.

Vid sidan av bilddokumentation av skilda slag uppmärksammas i vår tid bland forskare speciellt biografiskt eller självbiografiskt material, och det redovisas även i den föreliggande förteckningen i denna bok. Ett intresse för denna typ av källmaterial har förstås funnits under en längre tid vid flera av våra aktivt källskapande institutioner, t.ex. Nordiska museet eller de regionala folkminnesarkiven, men under senare år har biografigenren blivit fullt accepterad även bland de akademiska historieforskarna. Akademiens arkiv rymmer en del sådant biografiskt källmaterial, inte nödvändigtvis bara med avseende på de stora affischnamnen som t.ex. Carl och Herman Juhlin Dannfelt [Ä.a. serie Ö I, Ö XXX, Ö XXXI], utan flera andra som verkat inom olika delar av fältet. I serien biografier och självbiografier [N.a. serie Ö 6] finns bl.a. mejerikonstulden Gustaf Liljhagens *Mejeriminne* skrivna 1936 och som handlar om hans yrkesverksamma tid 1883–1925, ladugårdsförmannen vid Ultuna Herman W. Janssons *Minnesanteckning-*

Stavhaspelbindare av märket Triumph, bogserad av en Fordsontraktor, i arbete på Viks gård 1935. Ur Sven Alweruds samling.

Exempel på propagandamaterial från GKS om kvävegödsling på betesmarker.
Ur Arne Hanssons arkiv.

är nedtecknade 1978 och agrikulturkemisten Carl Erik Bergstrands *Minnen, intryck och reflektioner i anledning af händelser som inträffat under min lefnad 1859–1900* [den senare i N.a. serie Ö 16] i manuskript. Dessutom bör lantbruksförvaltaren Paul Hellströms ”Minnesanteckningar från min verksamhet i lantbrukets tjänst 1922–63” noteras [Ä.a. serie Ö XII].

Akademiens äldre arkiv har glädjande nog under senare år utnyttjats relativt flitigt, bl.a. av flera akademiska forskare som här funnit underlag till sina doktorsavhandlingar och andra publikationer. Men givetvis innebär det inte att arkivets resurser på något vis skulle vara uttömda. Arkiven är ständigt levande genom att nya generationer av forskare ställer nya frågor till det äldre materialet. Den tidigare nämnda presentationen av det äldre arkivet, *För stundande skördar*, innehåller dock ytterligare några särskilt intressanta forskningsområden som i korthet kan nämnas i detta sammanhang för att visa på något av mångfalden i akademiens äldre arkiv.

Ett sådant område är *belöningsväsendet*. Efter förslag från skilda håll, särskilt via hushållningssällskapen, utdelade akademien belöningar till särskilt välförtjänta personer, både kvinnor och män, som utmärkt sig inom de areella näringarna eller t.ex. inom mat- och textiltillberedning. Akademiens underlag innehåller redovisningar av argument för och detaljer kring vad som skulle belönas och vilka [Ä.a. serierna E II, A I a, A I b, C I, D VI]. Systematiska studier av detta material borde ge ny kunskap om hur synen på föredömliga insatser sett ut, men det bör även vara möjligt att arbeta med enskilda, t.ex. topografiska, begränsningar. Sådana undersökningar bör även innefatta en mer närgången kontroll av vilka de belönade personerna var, deras ställning i lokalsamhället samt deras ekonomiska förhållanden med mera utifrån lokalhistoriska källor i kyrkoböcker, bouppteckningar och fastighetsägarregister.

Akademiens i egenskap av finansiellt institut äger också sitt intresse. Vid sidan av de diskussioner som fördes i akademiens tryckta

tidskrift, och som speglar en del av de i samtiden upplevda problemen på området, agerade akademien även själv som penningutlånare för angelägna projekt såsom sjösänkingsföretag eller jordbruksutbildningsinstitut. Även om omfattningen synes ha varit begränsad var det ändå ett institut i en värld som för övrigt huvudsakligen alltjämt bestod av privata aktörer. Akademien var också remissinstans för de statliga odlingslånen som riksbanken utanordnade och hade, innan länsstyrelserna övertog ansvaret, överinseendet över landets sockenmagasins lånerörelser [Ä.a. serie A I a, A III g, E II, E IV c, G I aa, G I ab].

En specialiserad yrkesgrupp som haft inflytande över de större svenska lantbrukens tekniska och metodiska utveckling under 1800- och 1900-talet, men som nog kunde uppmärksammas mer, är *lantbruksingenjörerna*. Yrkestiteln kom i bruk 1857, men de var verksamma redan från år 1835. Deras uppgift var att bistå svenska lantmän i frågor som rörde täckdikning, avdikning, torrläggning och bevattning, och fram till dess lantbruksstyrelsen övertog detta ansvar, tillhörde dessa tjänstemän akademiens bevakningsområden. Det var speciellt de statligt finansierade projekten vid de större jordbruken man intresserade sig för, och lantbruksingenjörerna avgav årliga rapporter till akademien från sina distrikt. Resultaten av dessa insatser var förutsättningen för lantbrukets hästmekanisering, då nya tunga maskiner skulle kunna framföras över åkrar och ängar utan hinder av öppna diken. Rapporterna är detaljerade och redovisar bl.a. vilka personer som begärt assistans, förrättningsorter, tidsåtgång i dagar, vilken typ av arbete som blivit utfört samt vilka markarealer som berörts [Ä.a. serie E VI, Ö VIII]. Ger man sig på detta forskningsområde finns det även anledning att besöka riksarkivet för att se på lantbruksstyrelsens arkiv, agrikulturtekniska byråns tekniska avdelning, till vilken rapporteringen från lantbruksingenjörerna fortsätter in på 1900-talet.

Inom de areella näringarna hanterades också *fiskerinäringen och vattenbruket*, vilka även dessa följaktligen tillhörde akademiens övergripande arbetsområden. Akademiens namn gör måhända att detta är lätt att undgå. På motsvarande sätt övertog 1890 den nyinrättade lantbruksstyrelsen denna gren av verksamheten, varför även dess arkiv behöver konsulteras eftersom en hel del dokumentation överfördes dit från akademien, i vars arkiv endast fragment kvarstår [Ä.a. serie E VI, E IX d]. Eftersom västkustfisket dessutom var särskilt i fokus finns det också anledning att besöka Göteborgs landsarkiv för att se på Fiskeriintendentens arkiv där.

Den som söker en än mer allmän överblick över arkiv tillgängliga för forskning i Sverige kan även konsultera den nationella arkivdatabasen, NAD. Här finns det möjligheter att söka efter personer eller institutioner, orter, arkiv och arkivinstitutioner. Arkivdatabasen nås via riksarkivets webbsidor, www.nad.ra.se. Förteckningen över Kungl. Skogs- och Lantbruksakademiens arkiv kommer att ingå i NAD inom en snar framtid.

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademiens historiska arkivs tillkomsthistoria gör det mödan värt att besöka och utforska på egen hand. Det svenska samhällets makalösa omvandling under 1800-talet – förutsättningarna för och själva tillblivelsen av det tidiga industrialiserade samhället i vad som ännu länge fortfar att vara ett agrart präglat land ifråga om inkomster och allmän ekonomisk konjunkturpåverkan – har en given spegelbild i detta viktiga arkiv och i dess brokiga samlingar.

* Presentationen av akademiens nya arkiv [N.a.] bygger på ett opublicerat textunderlag jämte arkivförteckning av Per Thunström, som jag vill tacka för att han vänligen ställt till mitt förflöende.

Anders Perlinge är fil.dr, arkivchef.

Att läsa vidare

Förteckningar och förslag till olika forskningsuppgifter och ämnen jämte förteckningar över akademiens historiska publikationer finns på webbsidorna för Kungl. Skogs- och Lantbruksakademiens enhet för de areella näringarnas historia (ANH): www.kslab.ksla.se.

En mer allmän översikt av forskningsarkiv i Sverige finns i den nationella arkivdatabasen, NAD: www.nad.ra.se.

Antonsson, Hans, Edling, Nils & Lundquist, Kjell, 2005, *A. W. Bergsten – om personen, stiftelsen och fjällegendomen Enaforsholm* (Skogs- och lantbrukshistoriska meddelanden. 36 / Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien), Stockholm.

Berg, Bengt Åke, 2007, *Volatility, integration and grain banks. Studies in harvests, rye prices and institutional development of the parish magazines in Sweden in the 18th and 19th centuries*. Stockholm: Economic Research Institute, Stockholm School of Economics (EFI).

Bergström, Nils, 1925, "Maskiner och redskap i Nordamerikas lantbruk, anteckningar från resor under åren 1922–1924", i *Tidskrift för Landtmän*.

Brandesten, Olof, 2005, *Lantbrukarnas organisationer. Agrart och kooperativt 1830–1930* (Skogs- och lantbrukshistoriska meddelanden. 35 / Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien), Stockholm.

Carlman, Elisabeth, 1997, "Allas fur är bonden än": *synen på den svenske bonden speglad genom Kungliga Lantbruksakademiens belöningar för förtjänstfulla insatser 1827–1840*, Stockholm.

Edling, Nils, 2003, *För moderneringens modernisering. Två studier av Kungl. Skogs- och Lantbruksakademiens tillkomst och tidiga historia* (Skogs- och lantbrukshistoriska meddelanden. 29 / Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien), Stockholm.

Eliasson, Per, 2002, *Skog, makt och människor. En miljöhistoria om svensk skog 1800–1875* (Skogs- och

lantbrukshistoriska meddelanden. 25 / Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien), Stockholm.

Kährström, Olof, 2002, *Regionala främjare av de areella näringarna under 200 år. Hushållnings-sällskapens historiker, periodiska skrifter och arkiv* (Skogs- och lantbrukshistoriska meddelanden. 26 / Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien), Stockholm.

Lange, Ulrich, 2000, *Experimentalfältet. Kungl. Lantbruksakademiens experiment- och försöksverksamhet på Norra Djurgården i Stockholm 1816–1907*. (Skogs- och lantbrukshistoriska meddelanden. 20 / Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien), Stockholm.

Moberg, Harald A:son, 1989, *Jordbruksmekanisering i Sverige under tre sekel*, Stockholm.

Mårald, Erland, 1998, *I mötet mellan jordbruk och kemi. Agrikulturkemins framväxt på Lantbruksakademiens Experimentalfält 1850–1907* (Skogs- och lantbrukshistoriska meddelanden. 21 / Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien), Stockholm.

Olsson, Gösta (red.), 1997, *Den svenska växtförädlingsens historia: jordbruksväxternas utveckling sedan 1880-talet* (Skogs- och lantbrukshistoriska meddelanden. 20 / Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien), Stockholm.

Perlinge, Anders, 1994, *För stundande skördar. Kungl. Skogs- och Lantbruksakademiens arkiv 1813–1989. En presentation med förslag till forskning* (Skogs- och lantbrukshistoriska meddelanden. 5 / Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien), Stockholm. [Digital version, se ovan.]

Perlinge, Anders, 1995, *Bondeminnen. Människan och tekniken i jordbruket under 1900-talet*, Stockholm.

Thunström, Per, 2001, *Till Herrar Motorplogägare! Svenska Motokulturföreningen och den tidiga traktoriseringen i Sverige (1908–1926)*, Stockholm.

Welin-Berger, Henrik (red.), 1936, *Statens lantbruksingenjörer 1835–1935. En minneskrift*, Västerås.